

MÁLTEIGURIN

Forfjónað orð

Orðið 'blíva' er orsök til ósemju. Tey, sum vilja hava tað reina, norrøna málið, hava á við rætti víst á, at orðið kemur úr týskum. Onnur, sum ikki halda, at tað ber til at tosa um «reinleika» í sambandi við orð og mál, tí øll mál er u blandað, og Harrin havi lovt fyrri tað, siga harafturimóti, at orðið er gamalt í føroyskum og kann finnast í skjølum heilt aftur til 1404 (Smb. J. Jakobsen: Diplomatarium Færoense, s. 44).

Við kristindóminum fingur vit nógvar orð av latinskum og týskum uppruna inn í málið. Nær 'blíva' er komið, er óvíst. Lítið er til av skjølum úr tíðin fyrri ár 1400. Men tað er áhugavert at síggja, at júst hetta forfjónaða og jagstraða orðið 'blíva' hevur verið felags føroyskt og íslenskt av vágðs í tí orólu reformatiðstíðini ella siðaskiftistíðini, sum Símun av Skarði sigur, altsó 1500-talið. Luther setti sjótil á í Wittenberg í 1517, og vit hava so fingið ta nýggju læruna ein tretíva ár eftir.

Tað skuldu ganga 400 ár, til føroyingar fóru at umseta biblíuna til føroyskt. Øðrvísi var í Íslandi. Har kom Nýggja testamentið longu fá ár eftir Luthers biblíuumsiting. Tað bleiv umsett av Oddi Gottskálkssyni og prentað í Roskilde 1540.

Í fyrsta korintiarbrævi kap. 13, 11. vers. ljóðar henda 456 ára gamla umsetingin soleiðis:

"Pá eg var barn, talaði eg sem barn, og eg var forsjáll sum barn, og eg hugsaði sem barn. En pá eg gjørdust maður, lagða eg af hvað barnslegt var."

Og í 13. vers stendur:

"Nú blífa þó þessi þrjú: trúan, vonin, kærleikinn, en kærleikurinn er mestur av þessum."

Í 14. kapitli, 4. vers finna vit:

"Sá tunguna talar, hann forbetrar sjálfan sig, en sá sem spádóma segir fyrir, hann forbetrar Guðs söfnuð."

Men hetta er júr føroyskt, sigur tann bílsni lesarin. Ja, tað er at undrast á, hvussu nógvar íslenskt í 1540 líkast føroyskum. Seinni hava so tey mongu árini og tær av mannahondum framdu málbrotingarnar gjørt avstandin størri. Til dømis hevur umsetingin frá 1540 'blífa' og 'forbetra'. Hetta er í nútíðar umseting (Hið Íslenska Biblíufélag: Nýja Testamentið, 1989) blivið til 'varir' og 'byggir upp'. Luther sjálvur skrivar 'bleibt' og 'bessert sich'.

Hyggja vit í orðabøkurnar, so finna vit 'blíva' hjá Chr. Matras og M. A. Jacobsen (1961). Men 'forbetra' finst ongastadni. Hvorki í føroyskum ella íslenskum orðabókum. Dr. Jakobsen hevur 'forderva' við (Færøsk Anthologi), men ikki 'forbetra'. Heldur ikki tann nýggja danska-føroyska hevur 'forbetra' við.

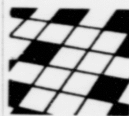
'Blíva' og 'forbetra' eru góð dømir um orð, sum vit ikki kunnu undvera. »Tú mást forbetra teg!« sigur mamman við sonin, sum skikkar sær illa. Hon hevði ikki kunnað sagt annað.

Eitt føllisi av sorg snikur seg fram. Hvi skulu vit vera so harðhjartað, at vit koyra hesi og onnur skaðleys orð út? Hvi kunnu vit ikki vera góð við hesi orðini eisini? Hvussu nógvar góð og vøkur orð eru burturblivin, meðan kønir og ókønir hava sitið og reinsað og forbetrað málið, tí teir hava havt ta trúgv og vón, at teir vistu, hvat teir gjørdur, og at tað var bati í forbetringini?

Máltrúgvinn kann vera góð, og málvónin kanska betri. Men málkærleikin er størstur. Tað sigur Paulus.

48	SKANDINAVSKA- FARAR- FARAR	RODUB	TONS	SPANSK A	FUGLAR	STREK- URIN	VESTUR	VILJIA	VAR- HUGUM	SILICIA MATUR	ITALIA	3X HJÁVIA	EYSTR- ANGUR	UNI- THOMSEN	REISF
NORRØN- INGUR					1										
45	2		FUGLAR EINS			TAG/B	1	SKEND		I		GØBI "TAB"			
KAROL- INGUR										KONA				SALT	
FLYSIK- LEIKA					KOYRT A BOK BOKUR										
UNSEK BYUR	3	4	SEKIVA LJOTT	GUL RUSS VAFN			FARUV LITUR					HAND- VERKAR			
ANGURIN					JAKOB- HARN FREYDAR										TJANDRA- STORA
ALFA		MÁL- HARNIV EINS		5			KYSSU SREYMA					TVEY	HJÁVIA NORGE		
KONA					NORGE VIKNAR		TJÁVIA KØVI LARSEN		SPANNA MYND		POLAR- FOLK RA				
BYGÐUR- MANNI															DYR
ILT		PRIMA KLOKA		MABUR DARA					URAN DRAG		OXY- GEN		LUND	SPANNA STARY- INI	
UNNAR- E			SNEIS KARINNA- VIK		GLADIA KONA		GAMLA BREYDUR BYR			6		PLANITA PARTUR			
HANNA HABUR	7	8			9								FINNI		
NORGE			GORRAB RIT						TAG- ABI		10	MOTORUR VIETNAM NARN		11	
BEGLAFA "13"			REKURUR SEIA		KOYRT SAMLEIÐ (SVITT)		12	HJÁVIA		RYGT		SKA- SLAG SKA- SHIA		13	"MGTI"
HAND- VERKUR							14		EFTIR- SKOFT FOSFOR			URAN TONS	NICKEL RESUME		
SONUR- MABUR															

© CES, 1995

KROSSORDAGÁTA

Loysnin frá seinastu viku Loysunarorðið: BRITANNIA

C	I	T	Y	O	F	E	D	I	N	B	U	R	G	H
A	N	N	A	A	L	I	D	Y	R	Y	E	S		
R	F	M	I	M	I	U	T	I	C	A	R	E		
L	L	S	U	E	H	A	S	T	A	N	L	E	Y	
T	E	N	Z	E	A	L	O	U	S	I	B			
O	X	Y	G	E	N	S	E	A	N	A	N	N	A	
N	I	V	A	A	R	T	A	S	A	R	D	L		
47	B	O	R	G	U	V	P	I	O					
F	L	H	A	L	V	R	O	R	T	O	R	Y		
J	E	N	S	W	I	L	L	I	A	M	Z	S		
A	A	U	G	E	N	U	D	M	V	I				
B	N	B	H	N	E	T	A	I						
R	E	M	B	A	F	A	T	T	N	O	R	G	E	
A	L	B	E	R	T	I	V	E	S	S	T	E	V	
S	A	R	O	N	E	I	L	I	N	A				
T	H	O	M	A	S	C	H	A	R	L	T	O	N	N

Vinnari: Knút Jakobsen, Frederiksløstvej 4, DK-8723 Løsneg

Hvønn leygardag

verður krossordagáta í blaðnum. Drigið verður millum røttu innsendu loysnirnar. Vinningurin er ein av niðanfyri nevndu bókum frá Føroya Skúlabólagrunni. (Krossa av hvørja tú best kundi hugsað tær).

Fyri at verða við í dráttinum um vinningin, má loysunarorðið vera okkum í hendi í seinasta lagi hósdagin. Vinnarin verður saman við loystu gátuni kunngjørdur í blaðnum næsta leygardag.

Sendið loysunarorðið til: Sosialurin, Box 76, 110 Tórshavn – og viðmerkið »Krossordagáta« á bjálvan.

Læknavaktir

Tórshavn: Jenis av Rana, tlf. 11920, leygardagin
Petur Højgaard, tlf. 10110, sunnudagin

Eysturoy: Kári Rasmussen, tlf. 47010, leygardagin
Pól Johs. í Horni, tlf. 44038, sunnudagin

Vágar: Tlf. 32413

Suðuroy (norður): Tlf. 71560

Tannlæknavakt Tórshavn

Bráðfeingishjálpi fæst leygardag, sunnudag og haldagdag kl. 13–14. Tlf. 14544